

ग्रामीण कृषी मौसम सेवा
भारत मौसम विभाग
केंद्रीय कापूस संशोधन संस्था
नागपूर

हवामानावर आधारीत कृषि सल्ला

दिनांक : 25-01-2021

नागपूर(महाराष्ट्र) साठी हवामान पूर्वानुमान - वर जारी :2021-01-25 (पुढील पाच दिवसांसाठी सकाळी ८:३० वाजेपर्यंत वैध)

हवामान घटक	2021-01-26	2021-01-27	2021-01-28	2021-01-29	2021-01-30
पर्जन्यमान (मिमी)	0.0	0.0	0.0	0.0	0.0
कमाल तापमान (अं.से)	33.0	32.1	32.0	32.0	33.0
किमान तापमान (अं.से)	15.4	15.6	16.2	18.0	15.0
सकाळची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	70	75	75	70	65
दुपारची सापेक्ष आर्द्रता (टक्के)	45	45	48	40	40
वाऱ्याचा वेग(किमी/तास)	2.0	2.0	3.0	4.0	4.0
वाऱ्याची दिशा(अंश)	30	27	34	22	27
मेघाच्छादन (ऑक्ट)	2	2	3	3	2

हवामान सारांश / चेतावणी :

नागपूर जिल्ह्यामध्ये, भारतीय हवामान विभाग, प्रादेशिक हवामान केंद्र, नागपूर च्या अंदाजानुसार, दिनांक २६ जानेवारी ते ३० जानेवारी दरम्यान आकाश आंशिक ढगाळ आणि हवामान कोरडे त्याचबरोबर कमाल तापमान ३२.० ते ३३.० व किमान तापमान १५.० ते १८.० अंश सेल्सियस, सकाळची सापेक्ष आर्द्रता ६५ ते ७० % व दुपारची सापेक्ष आर्द्रता ४० ते ४८ % राहण्याची शक्यता वर्तविण्यात आली आहे.

कृषि सल्ला:

सद्य परिस्थितीतील ढगाळ वातावरणामुळे गहू पिकामध्ये मावा किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास व्यवस्थापनासाठी थायमथोक्झाम २५ % डब्ल्यूजी १० ते १५ ग्राम किंवा किनालफॉस २५ % प्रवाही ईसी ४० मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. गहू पिकामध्ये तांबेरा आणि पानावरील करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास मॅनकोझेब ७५ % डब्ल्यूपी २० ते २५ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

संक्षिप्त संदेश सल्ला :

उन्हाळी मिरची, वांगी आणि टोमाटोच्या ४ ते ६ आठवडे वयाच्या रोपांची लागवड करावी.

पिक निहाय सल्ला :

पिक	पिक निहाय सल्ला
-----	-----------------

पिक	पिक निहाय सल्ला
भुईमूग	भुईमूग: ओलिताचे पाणी उपलब्ध असल्यास उन्हाळी भुईमूगाची पेरणी रुंद वाफा व सरी पद्धतीने तुषार सिंचनाखाली करावी. टीएजी- २४ किंवा एसबी- ११ या जातीचे हेक्टरी १२५ किलो बियाणे वापरावे. प्रती किलो बियाण्यास ट्रायकोडर्मा ५ ग्राम, रायझोबियम २५ ग्राम, पीएसबी २५ ग्राम या जीवाणू संवर्धनाची बीज प्रक्रिया करून पेरणी करावी. उन्हाळी हंगामात टीएजी- २४ हा वाण ३० x १० सेंमी व एसबी-११ हा वाण ३० x १५ किंवा ४५ x १० सेंमी अंतरावर पेरावा.
बेंगल ग्रॅम / चिक पीईए	हरभरा: हरभरा पिकास ओलिताची गरज असल्यास पाणी द्यावे. घाटेअळीच्या सर्वेक्षण व नियंत्रणासाठी ५ कामगंध सापळे प्रती हेक्टरी या प्रमाणे उभारावेत व त्यासोबतच २० पक्षी थांबे प्रती हेक्टरी उभारावेत. हरभरा पिकाची पाहणी करावी व हरभरा पिकावर घाटे अळीचा प्रादुर्भाव दिसताच घाटे अळीने आर्थिक नुकसानाची पतळी (१-२ अब्ज्या प्रती ओळ किंवा ५ टक्के किडग्रस्त घाटे) पार केल्यास नियंत्रणासाठी पहिली फवारणी ५ टक्के निंबोळी अर्क किंवा ३०० पीपीएम अझाडीरेक्टिन ५० मि.ली किंवा १५०० पीपीएम अझाडीरेक्टिन २५ मि.ली किंवा एच.ए.एन.पि.व्ही (१x१०९ पिओबी / प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी) ५०० एल.ई / हे. किंवा किनॉलफॉस २५ टक्के ई.सी २० मि.ली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी तसेच दुसरी फवारणी (पहिल्या फवारणीनंतर १५ दिवसांनी) इमामेक्टीन बेन्झोएट ५ टक्के एसजी ३ ग्रॅम किंवा ईथिऑन ५० टक्के ईसी २५ मि.ली. किंवा फ्ल्युबेंडामाईड २० टक्के डब्ल्युजी ५ मि.ली किंवा क्लोरान्ट्रोनिलीप्रोल १८.५ एस.सी. २.५ मि.ली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
धान्य	गहू: गहू पिकास जमिनीतील ओलावा व पिकाची गरज लक्षात घेता पिक अवस्थेनुसार कांडी धरण्याची उशिरा अवस्था (पेरणीनंतर ४५-५० दिवस), फुलोरा अवस्था (पेरणीनंतर ६५-७० दिवस), फुलोरा अवस्था (पेरणीनंतर ६५ ते ७० दिवस), दाण्याची दुधाळ अवस्था (पेरणीनंतर ८० ते ८५ दिवस) मध्ये असताना सिंचन करावे.
धान्य	गहू: गव्हाच्या शेतात गुलाबी रंगाच्या खोड अळीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास व्यवस्थापनासाठी किनॉलफॉस २५ % ईसी ८०० मिली / एकर या प्रमाणात फवारणी करावी. पिकास ओलीत केल्यास सुद्धा कोड किडीमुळे होणारे नुकसान कमी होण्यास मदत होते.
धान्य	गहू: सद्य परिस्थितीतील ढगाळ वातावरणामुळे गहू पिकामध्ये मावा किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास व्यवस्थापनासाठी थायमेथोक्झाम २५ % डब्ल्युजी १० ते १५ ग्राम किंवा किनालफॉस २५ % प्रवाही ईसी ४० मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. गहू पिकामध्ये तांबेरा आणि पानावरील करपा रोगाचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास मॅनकोझेब ७५ % डब्ल्युपी २० ते २५ ग्राम प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
धान्य	गहू: गहू पिकामध्ये उंदीर व्यवस्थापनासाठी विषयुक्त आमिषाचा वापर करावा. विषयुक्त आमिष तयार करण्यासाठी धान्याचा भरडा ४९ भाग, थोडे गोडे तेल व १ भाग ब्रोमाडीओलोन ०.२५ % सीबी एकत्र मिसळावे. चमचाभर आमिष प्लास्टिकच्या पिशवीत टाकून शेतातील जिवंत बिळामध्ये टाकावे किंवा बिलाजवळ ठेवावे.
पिगॉन पीईए (रेड ग्रॅम / अहर)	परिपक्व झालेल्या तूर पिकाची काढणी व मळणी ची कामे करून सुरक्षित ठिकाणी साठवणूक करावी.

फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला :

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
ऑरेंज	संत्रा: संत्रा पिकाच्या झाडाच्या गरजेनुसार आवश्यकता भासल्यास ठिबक संच असल्यास १ ते ४, ५ ते ७ व ८ वर्षावरील झाडांना अनुक्रमे ७ ते ३०, ४४ ते ७२ आणि ८२ ते १०२ लिटर प्रती दिवस जमिनीनुसार पाणी द्यावे. ठिबक संच नसल्यास दुहेरी आळे पद्धतीने ८ ते १० दिवसाच्या अंतराने ओलीत करावे.

फळे आणि भाजीपाला पिक	फळे आणि भाजीपाला पिक निहाय सल्ला
ऑरेंज	संत्रा: फळ बागेमध्ये पाणी दिल्याबरोबर ताण तुटतो व नवीन पालवी किंवा नवतीची सुरुवात होते. या वेळी सिट्रस सिला व त्याची पिल्ले पानातील रस शोषून घेतात. नवतीच्या पानाची गळ होऊन फांद्या सुकतात व फळधारने वर अनिष्ट परिणाम होतो. ह्या किडीद्वारे “ग्रीनींग” या रोगाचा प्रादुर्भाव होतो. या किडीच्या व्यवस्थापनासाठी डायमथोएट २ मिली किंवा एसिफेट २ ग्राम किंवा इमिडाक्लोप्रिड ०.५ मिली प्रती लिटर पाण्यात मिसळून नवीन नवतीवर फवारणी करावी. दुसरी फवारणी १० दिवसानंतर कीटकनाशकाची आलटून पालटून फवारणी करावी.
ऑरेंज	संत्रा: आंबिया बहराच्या वेळी जिब्रेलिक आम्ल १ ग्राम आणि युरिया १ किलो १०० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. यामुळे आंबिया बहार चांगला येण्यास मदत होते. रोपवाटिकेमध्ये खुंटावर केलेल्या बडींगचे निरीक्षण करावे. जर काही खुंटावर बडींग जगले नाही तर पुन्हा बडींग करावे. ज्या खुंटावर बडींग लागले आहे त्यावर कोळी आणि फुलकिडे या किडीच्या व्यवस्थापनासाठी इथीऑन २ मिली प्रती १ लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.
ऑरेंज	संत्रा: संत्रा झाडाच्या खुंटामधून डिकाचा स्ताव दिसून आल्यास असा डिक तीक्ष्ण चाकूने खरडून टाकावा व ती जागा पोटॅशियम परमॅंग्रेट १० ग्राम १ लिटर पाणी या प्रमाणात केलेल्या द्रावणाने धुवावे व त्या ठिकाणी मेफेनोक्सम एमझेड ६८ (मेटालाक्झेल एम ४ % + मॅन्कोझेब ६४ % डब्ल्यूपी) किंवा फोसेटील-एल या अमलाची पेस्ट लावावी.
आंबा	संत्रा: सततच्या ढगाळ हवामानामुळे आंब्याच्या झाडावर तुडतुडे किडीचा प्रादुर्भाव दिसून आल्यास आणि रासायनिक कीटक नाशकाच्या फवारणीची गरज भासल्यास व्यवस्थापनासाठी बुप्रोफेझीन २५ % SC १० मिली किंवा डेल्टामेथ्रीन २.८ % EC ५ मिली किंवा इमिडाक्लोप्रिड १७.८ % प्रवाही ४ मिली किंवा लॅंबडा सायहॅलोथ्रिन ५ % प्रवाही ५ मिली मिथाइल डिमेटोन २५ % प्रवाही १० मिली किंवा डायमथोएट ३० % प्रवाही १६.५ मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून हे द्रावण खोडावर, फांद्यावर, शेंड्यावर आणि मोहोरावर फवारावे.
ओयनियन	कांदा: कांदा पिकामध्ये फुलकिडे या किडीने आर्थिक नुकसान पातळी (३० फुलकिडे प्रती झाड) गाठली असल्यास प्रोफेनोफॉस (१० मिली प्रती १० लिटर पाणी) किंवा कार्बोसल्फान (२० मिली प्रती १० लिटर पाणी) किंवा फिप्रोनील १० मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. पुढील फवारणी १२ ते १५ दिवसांच्या अंतराने कीटकनाशक बदलून करावी. परिणामकारकता वाढवण्यासाठी त्यांत चिकटद्रव्यांचा वापर करावा.
सूर्यफूल	उन्हाळी सूर्यफुल पेरणी हि फेब्रुवारी महिन्याच्या पहिल्या आठवड्यापर्यंत करावी. पेरणी पूर्वी बियाण्यास ट्रायकोडर्मा व्हीरिडी या बुरशीनाशकाची ४ ग्राम प्रती किलो बियाण्यास या प्रमाणात बीजप्रक्रिया करावी.
वांगी	वांगी: सद्य स्थितीत ढगाळ हवामानामुळे वांगी पिकावर मावा, तुडतुडे, पांढरी माशी व कोळी किडीच्या प्रादुर्भाव दिसून आल्यास नियंत्रणासाठी रोप लावणीनंतर २ आठवड्यांनी डायमथोएट ३० टक्के प्रवाही १० मिली किंवा क्लिनॉलफॉस २५ टक्के प्रवाही २० मिली किंवा थायोमेटोन २५ टक्के प्रवाही १० मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी. शेंडे आणि फळे पोखरणान्या अळीच्या नियंत्रणासाठी सायपरमेथ्रीन २५ टक्के प्रवाही ३० मिली प्रती १० लिटर पाण्यात मिसळून फवारणी करावी.

कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला :

कुकुटपालन विषयक	कुकुटपालन विषयक निहाय सल्ला
पक्षी	पक्षी: बर्ड फ्लू रोगाच्या पार्श्वभूमीवर उघड्या हातांनी मृत पक्षी हाताळू नका. स्थानिक पशुवैद्यांच्या मार्गदर्शनाखाली मृत पक्ष्यांची काळजीपूर्वक विल्हेवाट खड्ड्यात जाळावे किंवा जमिनीत गाडावे. त्यांची विल्हेवाट लावताना एखाद्याने मास्क, ग्लोव्हज आणि सेफ्टी गॉगल घालावे. हातमोजे उपलब्ध नसल्यास, उलटलेली पॉलिथीन पिशवी वापरा आणि विल्हेवाट लावल्यानंतर आपले हात धुवा. वन्य किंवा स्थलांतरित पक्ष्यांद्वारे मलमार्गाचा संसर्ग टाळण्यासाठी खुल्या पाण्याचे कुंड किंवा शेतातील टाक्या झाकाव्यात. शेतात किंवा त्याच्या सीमेजवळील झाडांची छाटणी करावी. इतर उपायांमध्ये पोल्ट्री फार्मची स्वच्छता राखणे आणि अज्ञात रोग स्थितीतील पक्ष्यांची नवीन संगोपन टाळावे.

इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला :

इतर (माती / जमीन तयार करणे)	इतर (माती / जमीन तयार करणे) निहाय सल्ला
सामान्य सल्ला	उन्हाळी हंगामात ओलिताची उपलब्धता आणि बाजाराची गरज लक्षात घेता पालेभाज्या, भेंडी, गवार, चवळी, काकडी, दुधी भोपळा, काशीफळ, दोडका, कारली, ढेमसे, टरबूज, खरबूज, पालक, मुळा, मेथी आणि कोथिंबीर यांची लागवड करावी.
सामान्य सल्ला	उन्हाळी मिरची, वांगी आणि टोमाटोच्या ४ ते ६ आठवडे वयाच्या रोपांची लागवड करावी.
सामान्य सल्ला	शेतकरी बांधवांनी कीटकनाशके, बुरशीनाशके इत्यादींची फवारणी करताना स्वतःची योग्य ती काळजी/खबरदारी घ्यावी.